

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 5
วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2566

การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของบ้านคลองปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร
Participatory Communication in Waste Management, Ban Khlong Peeknok Community,
Samutsakhon Province

ณภัค โรจน์รุ่ง, ฤทัย ปัญญาวุธตระกูล และวิทย์ธร ท่อแก้ว³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และ 2) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของบ้านคลองปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จำนวน 22 คน ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย (2) ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะของตำบลท่าทราย (3) ผู้นำชุมชน (4) กรรมการหมู่บ้านประชาชนในชุมชน (5) ผู้ประกอบการหอพัก/ห้องเช่า (6) ผู้แทนประชาชนที่มีถิ่นฐานถาวร (7) ผู้แทนประชากรแฝงคนไทย (8) ผู้แทนประชากรแฝงต่างชาติ และ (9) นักวิชาการ เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปเชิงพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปึกนก (1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทรายสื่อสารถึงผู้ใหญ่บ้าน บ้านคลองปึกนกรับทราบโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะ เพื่อให้ดำเนินการโครงการในพื้นที่ของตนเอง มีการสะท้อนปัญหาขยะของหมู่บ้านผ่านการประชุมมีรูปแบบการสื่อสารแบบบนลงล่าง (2) เนื้อหาสารเน้นให้ผู้นำชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ (3) ช่องทางการสื่อสาร คือ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมที่เน้นการศึกษาดูงานให้ผู้ใหญ่บ้านคลองปึกนกลำมาถ่ายทอดให้กับประชาชนในชุมชน (5) ผู้รับสาร ชาวบ้านคลองปึกนกมีการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาขยะผ่านผู้นำชุมชนเพื่อให้จัดการแก้ไข (4) ผลกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะยังเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านคลองปึกนกยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหาขยะ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มีส่วนร่วมในการวิธีการแก้ไขปัญหามาตรวมกัน และประชาชนยังมีทัศนคติเรื่องการจัดการขยะเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย 2) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ (1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย ศึกษาข้อเท็จจริงในปัญหาขยะของบ้านคลองปึกนกจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาขยะ และร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาพร้อมกันในชุมชน ประกอบด้วย ชาวบ้านในชุมชน ผู้ประกอบการหอพัก/ห้องเช่า ผู้แทนประชาชนที่มีถิ่นฐานถาวร ผู้แทนประชากรแฝงคนไทย ผู้แทนประชากรแฝงต่างชาติ (2) สร้างเครือข่ายการจัดการขยะที่มีตัวแทนชาวบ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดการขยะร่วมกัน (3) สร้างความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของชาวบ้านคลองปึกนกออย่างถูกต้องในเรื่องปัญหาขยะ และการจัดการขยะเป็นเรื่องส่วนร่วมที่ทุกคนในชุมชนร่วมกันรับผิดชอบ

คำสำคัญ: การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม, การจัดการขยะ, หมู่บ้านคลองปึกนก

Abstract

The objectives of this research were 1) to investigate the communication process to create participation in waste management and 2) to propose the guidelines for the development of communication to create participation in waste management of Ban Klong Peek Nok, Samut Sakhon Province. This research was qualitative research with in-depth interviews and focus group discussions. The sample consisted of 22 key informants selected by purposive sampling including: (1) Tha Sai Subdistrict Administrative Organization Executive (2) Waste management workers of Tha Sai Subdistrict (3) Community leader (4) Village committee in the community (5) Operators of dormitories/rooms for rent (6) People's representatives with permanent residence (7) Representative of the Thai latent population (8) Representative foreign latent population; and (9) Scholar. The research tools are structured in-depth interviews and non-participant observation. Data were analyzed by forming descriptive conclusions. The results of the research were as follows: 1) The communication process to create participation in Ban Klong Peek Nok's waste management; (1) The Tha Sai Subdistrict Administrative Organization communicated to the headman of Ban Klong Pinok Village to acknowledge the waste management project in order to implement the project in their own area. There was a reflection on the waste problem of the village through a top-down communication style meeting, (2) The content focused on community leaders to gain knowledge about waste management, (3) Communication channels were personal media, media activities that focused on study visits for Klong Peek Nok village headman to broadcast to the people in the community. (5) The recipients were Klong Peek Nok villagers who complained about the waste problem through community leaders to find solutions. (4) As a result of the communication process to create participation, it was found that those who participated in waste management were only community leaders. The people of Klong Peek Nok Village had not participated in reflecting on the waste problem, not participated in management, and they also had not participated to find solutions to collective waste problems, and the people still had an attitude that waste management was Tha Sai Subdistrict Administration's responsibility. 2) Guidelines for communication development to create participation in waste management (1) Tha Sai Sub-district Administrative Organization should study the facts on the waste problem of Ban Klong Peek Nok Village from the participation of the people in the community by organizing activities to analyze waste problems and jointly formulate a solution to the problem together in the community, consisting of villagers in the community, dormitory/rental operators, representatives of people with permanent residence, representatives of Thai latent population, representatives of foreign latent population, (2) Create a waste management network with village representatives in various villages to

exchange ideas on waste management together, (3) Build knowledge, attitudes and behaviors of Klong Peek Nok villagers correctly on waste problems and make them realize that the waste management is a common participation that everyone in the community is responsible for.

Keywords: communication to create participation, waste management, Klong Peek Nok Village

บทนำ

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่มีพื้นที่เพียง 872.347 ตารางกิโลเมตร โดยมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ 40 ตำบล 290 หมู่บ้าน แต่มีความหนาแน่นของจำนวนประชากร 586,789 คน (พ.ศ.2564) เฉลี่ยเป็น 726.66 คน/ ตร.กม. จัดเป็นอันดับที่ 6 ของประเทศ จังหวัดสมุทรสาครเป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจที่มีศักยภาพทั้งทางด้านอุตสาหกรรมการประมง และการเกษตรกรรม จากข้อมูลสถิติผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด (GPP) ประจำปี ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่าสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดสมุทรสาครมีการชะลอตัว และส่งผลกระทบต่อความต้องการสินค้าและบริการภายในประเทศและต่างประเทศที่ลดลง แต่อย่างไรก็ดี จังหวัดสมุทรสาครยังเป็นจังหวัด 1 ใน 10 ของจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงตลอดมา โดยมีการใช้แรงงานแฝงที่ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ เป็นจำนวนมากและแรงงานส่วนหนึ่งก็ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านคลองปิกนก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองสมุทรสาคร ด้วยเช่นกัน จึงเกิดปัญหาที่สำคัญตามมาก็คือปัญหาด้านการจัดการขยะ แหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยเกิดขึ้นจากกิจกรรมต่างๆในครัวเรือนและสถานประกอบการต่างๆในชุมชน โดยเป็นขยะที่เก็บรวบรวมได้จากสถานที่ทิ้งขยะต่างๆ เช่น ขยะที่มาจากแหล่งชุมชนในหอพัก ห้องเช่า หรืออาคารบ้านเรือน ขยะจากร้านอาหาร วัสดุที่ใช้หีบห่อ ขยะที่มาจากการทำงานสะอาดทางเท้า ที่สาธารณะ หรือตลาด ขยะที่มาจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือแหล่งพาณิชย์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับขยะที่มาจากแหล่งชุมชนและขยะที่มาจากการทำงานสะอาด ซึ่งจากรายงานของทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย(ปี2565)ทำให้ทราบได้ว่าต้องจัดเก็บขยะจำนวนกว่า 70,000 ตัน ต่อวัน ทั้งจากบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรม เหล่านี้จึงเป็นผลพวงของปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างป็นลูกโซ่ทั้งสิ้น

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการปัญหาขยะเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาของขยะที่เป็นเรื่องของประชาชนทุกคนซึ่งแต่ละท้องถิ่น ควรเน้นส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะทั้งระบบเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการขยะที่ดีที่นำไปสู่ทิศทางการบริหารการจัดการขยะอย่างยั่งยืน การจัดการขยะของหมู่บ้านคลองปิกนก ในปัจจุบันประสบปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งประชาชนคิดว่าเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย ที่จะต้องเข้ามาบริหารจัดการ ขณะเดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบลท่า-ทราย ก็ขาดการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจถึงการแก้ปัญหาขยะร่วมกัน งานวิจัยชิ้นนี้จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านในการจัดการขยะ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปิกนก จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านชุมชนและ

นำไปเป็นกรอบในการปฏิบัติงานการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของหมู่บ้านคลองปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร
ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลอง-ปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา การวิจัยขั้นนี้มุ่งศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และแนวทางการพัฒนาการสื่อสาร เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร
2. ด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของบ้านคลองปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร รวมจำนวน 22 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย 2 คน ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะของตำบลท่าทราย 1 คน ผู้นำชุมชน 4 คน กรรมการหมู่บ้านประชาชนในชุมชน 2 คน ผู้ประกอบการหอพัก/ห้องเช่า 3 คน ผู้แทนประชาชนที่มีถิ่นฐานถาวร 3 คน ผู้แทนประชากรแฝงคนไทย 3 คน ผู้แทนประชากรแฝงต่างชาติ 3 คน และ นักวิชาการ 1 คน
3. ด้านพื้นที่ หมู่บ้านคลองปึกนก หมู่ 4 ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
4. ด้านเวลา ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2565 - ตุลาคม 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น 5 กลุ่ม โดยเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของบ้านคลองปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 22 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) เป็นรายบุคคล และการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group)
4. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) และ ความถูกต้องแม่นยำ (Validity) ของข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation)
5. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) เพื่อสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลพร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยผู้วิจัยเองตั้งแต่อยู่ในสนามจนกระทั่งออกจากสนาม โดยผู้วิจัยจะเริ่มจากการ ลดทอนข้อมูลดิบ (Data Reduction) ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการวิจัยเอกสาร โดยคัดเลือก เฉพาะข้อมูลที่น่าสนใจ
6. การนำเสนอข้อมูล ในรูปแบบการบรรยายโดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร และ ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปึกนก จังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปึกนก องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย มีหน้าที่สื่อสารในการจัดการขยะ มีหน้าที่สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปึกนกร่วมกับชาวบ้านในชุมชน และมีหน้าที่ในการรับผิดชอบตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ถึงขั้นสุดท้ายการประเมินผล 2) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปึกนก องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย มีการศึกษาข้อเท็จจริงในปัญหาขยะของตำบลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจากการจัดกิจกรรมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาขยะ และแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกันประชาชนในชุมชน โดยการสร้างให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่อการจัดการขยะอย่างถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปึกนกจังหวัดสมุทรสาคร

รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างมีส่วนร่วมองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทรายมีการสื่อสารแบบเผชิญหน้าผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้านโดยมีวิธีการสื่อสาร 2 ลักษณะได้แก่ 1) เป็นการสื่อสารผ่านเครือข่ายผู้นำได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย สมาชิกสมัชชาราชประชาคม 2) เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาเกี่ยวกับขยะในพื้นที่เพื่อนำไปเข้าแผนในการแก้ไขปัญหา สื่อสารเพื่อถ่ายทอดนโยบายกับประชาชน ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบบนลงล่าง ที่เป็นการสื่อสารจากหน่วยงานภาครัฐสู่ประชาชน ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่มีการสื่อสารผ่านกิจกรรมหลังจากที่รับฟังปัญหาและความคิดเห็นของตัวแทนประชาชนที่เข้าร่วมประชุมประชาคม จากนั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะจะจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาที่ได้รับและนำเสนอให้อยู่ในแผนพัฒนาตำบล เมื่อผ่านมติคณะกรรมการแล้วจึงเพื่อที่ลงพื้นที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในหมู่บ้าน ในขณะที่เดียวกันยังมองว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการร่วมกันระบุดูความจำเป็นและสภาพ ปัญหาในการพัฒนา การร่วมกันคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนา ตลอดจนการลงมือปฏิบัติการพัฒนาภายใต้สถานการณ์ของความร่วมมือนอกกัน และประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม หลักการสำคัญของการ มีส่วนร่วมอีกประการหนึ่ง คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้เสีย ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูล เป็นอันดับแรกๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณางค์ คันธมธรรพจน์ (2561) ที่เสนอว่าองค์ประกอบที่ทำให้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนได้รับการยอมรับ คือ ผู้เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมต้องเป็นตัวแทนของผู้ได้รับผลกระทบที่แท้จริง และที่สำคัญคือต้องนำผลที่ได้จาก กระบวนการมีส่วนร่วมไปพิจารณาในการตัดสินใจระดับ

นโยบาย ด้วยกระบวนการสำคัญในการสร้างหรือเริ่มประสานเครือข่าย ประกอบด้วย 1) พัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) จัดตั้งเครือข่าย 3) ดำเนินการ และประเมินผล ดังรายละเอียด (กุลทัต หงส์ชยางกูร (2564) โดยระดับการสื่อสารเพื่อการพัฒนาสังคมแบบมีส่วนร่วมแบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร/ผู้ใช้สาร (Audience/Receiver/Users) เป็นขั้นตอน ของการมีส่วนร่วมในระดับล่างสุด กล่าวคือ ในกระบวนการสื่อสารตั้งแต่ต้นยังอยู่ในกำหนัดของผู้ ส่งสาร ไม่ว่าจะ เป็นการเลือกประเด็นปัญหา การเลือกวิธีการนำเสนอไปจนกระทั่งการเลือกช่องทาง สื่อที่จะเผยแพร่ และผู้รับสารก็ยังคงมีฐานะเป็นเพียงผู้รับสารแต่เพียงอย่างเดียว

1.2 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่ง/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้ร่วมแสดง (Sender /Producer/ Performance) เป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในระดับสูงขึ้นมาและจำเป็นต้อง สร้างเงื่อนไขใหม่ๆ เพิ่มเติม หรือต้องมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเก่า ๆ ที่มีอยู่

1.3 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย (Planer/Policy Maker) ถือว่า เป็นรูปแบบสูงสุดของการมีส่วนร่วม ยิ่งระดับของการมีส่วนร่วมสูงมากขึ้นเท่าใด สัดส่วนของชุมชนที่ เข้ามามีส่วนร่วมได้ก็จะเล็กลง กล่าวคือ ในระดับของผู้รับสาร คนในชุมชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วม จนกระทั่งถึงขั้นตอนสุดท้าย คือ ระดับวางแผนและนโยบายนี้ก็จะมีตัวแทนบางคนเท่านั้นที่จะเข้ามา

แต่อย่างไรก็ตามการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านคลองปิกนกในเรื่อง การจัดการขยะที่ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทรายยังเข้าไม่ถึงประชาชนทุกคน ปัจจุบันการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะเข้าได้ถึงเฉพาะเครือข่ายผู้นำ ทำให้ประชาชนหมู่บ้านคลองปิกนกขาด การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการขยะ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม กระบวนการการตัดสินใจ ของประชาชนในชุมชนที่มีอำนาจและสิทธิในการตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มคิด กำหนดนโยบาย การวางแผน การลงทุน การกำหนดและการจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น

2. แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบ้านคลองปิกนก จังหวัดสมุทรสาคร

2.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ ต้องใช้เทคนิคการบริหารจัดการคนหลายกลุ่ม ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน แนวทางที่สำคัญคือการสร้างความ เชื่อมมัน ร่วมกัน โดยการให้สื่อในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้ทุกฝ่าย สามารถมองเห็นและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นไปในทิศทางเดียวกันสลับกับการเสริมทักษะเจ้าหน้าที่ให้มีความชำนาญใน ทุก ๆ ด้านโดยจำเป็นต้องมีการอบรม สัมมนา ซึ่งต้องใช้นวัตกรรมสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับ กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อให้การสื่อสารสามารถเข้าถึงกลุ่มสมาชิก คนในชุมชนและ คนทั่วไปเพื่อให้เข้าใจถึงสถานการณ์และวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินโครงการรวมทั้งสร้างความร่วมมือ ระหว่างชุมชนและโรงงาน สถานประกอบการเพื่อลดความขัดแย้ง โดย มีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้เกิดผล สำเร็จและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมาถือประสบ ความสำเร็จในระดับหนึ่ง

2.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารด้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการ สร้าง ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ด้วยการเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากยิ่งขึ้น จัดโครงการ กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่อง จัดเวทีประชาคมหมู่บ้านสม่ำเสมอ จัดอบรมให้ ความรู้ความ เข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อคนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไข ความคิดและ

มุมมองก็จะเปิดกว้าง เปิดช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ที่ง่ายขึ้น ทั้งนี้การเปิดโอกาส ให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ และเข้ามามีส่วนร่วมในสิ่งที่ทำให้พวกเขาหวาดระแวง ถือเป็นอีกหนึ่งกุญแจสำคัญ นอกเหนือจากการฝึกอบรม การจัดทำโครงการ การสัมมนา หรือกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่า ในการแก้ไขเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิด แรงจูงใจและนำไปสู่เป้าหมายที่สำเร็จได้ในอนาคต

2.3 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสม ต้องคำนึงถึงการพหุอาศัยในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารจำเป็นต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมของประชากรแต่ละประเภท แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน ชุมชนเป็นสำคัญ นอกจากนี้การได้ทำกิจกรรมบ่อยขึ้น ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมค่อยๆเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทัศนคติ และเกิดเป็นความร่วมมือ และเกิดการยอมรับได้ในที่สุด

2.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารด้านการจัดการขยะ การวางแผนในการจัดการขยะ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกับทุกภาคส่วน โดย ให้ความสำคัญกับภาคประชาสังคม ประชาชน การบังคับใช้กฎหมายในกรณีที่เป็น จำเป็น ด้วยการใช้สื่อเก่าและสื่อใหม่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้วยการสร้างเครือข่ายจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่ตรงตามวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมาย ครอบคลุมทุกพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย ควรมีการวางแผนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทรายควรมีการจัดกิจกรรม อบรม ให้ความรู้ กับผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน ถึงปัญหาการจัดการขยะเพื่อกระตุ้นให้ประชาชน เล็งเห็นถึงความสำคัญของ ปัญหาขยะที่เป็นเรื่องของครัวเรือนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมในการสะท้อนความคิดเห็นและปัญหาการจัดการขยะของชุมชนสู่หน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน

1.3 ผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการจัดการขยะ ควรมีการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับกลุ่มเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยขึ้นนี้เป็นการศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย ซึ่งควรมีการศึกษาวิจัยด้านกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนเพื่อนำไปวางแผนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมต่อไป

2.2 ควรศึกษาการรณรงค์การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ

2.3 ควรศึกษาการสื่อสารเพื่อการสร้างเครือข่ายการจัดการขยะของชุมชนอย่างยั่งยืน

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 5
วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2566

เอกสารอ้างอิง

- กุลทัต หงส์ชยางกูร. (2564). *การมีส่วนร่วมในการดูแลบุคคลออทิสติก โดยการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด
นวัตกรรมการดูแลภาวะเรื้อรังของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.*
- คนางค์ คันธมธูรพจน์. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ:
แดแน็กซ์ อินเทอร์เน็ตคอร์ปอเรชั่น จำกัด.*